

FREMTIDSVÆRKSTEDET

At være demokratisk deltagende handler ikke kun om at kunne påpege problemer, men også om at turde komme med forslag til, hvad der kan gøres anderledes.

I Fremtidsværkstedet arbejder deltagerne med at forholde sig kritisk til samfundets udfordringer og at drømme stort for derefter at kunne koge de vilde idéer ind til konkrete løsningsforslag og handlemuligheder.

Målet med øvelsen er at gøde børn og unges fantasi og hjælpe dem med at turde tænke ud over faste og begrænsende samfundsstrukturer.

Målgruppe: Fra ca. 10 år.

Antal: Op til 30 deltagere.

Tid: Fra 45 minutter til et værksted, der foregår løbende over flere dage.

Forberedelse: Definér et sigte eller en tematik for workshoppen. Det kan være alt fra skolens undervisningsmiljø og forhold til lokalområdet til nationale og globale problemstillinger.

Sørg for et udvalg af materialer: pap i forskellige størrelser, post-its, sprittuscher og mindre skriveredskaber, sakse, aviser, ugeblade eller andet, der må klippes i.

Inddel evt. deltagerne i grupper på 6-8 personer.

Sådan gør du

Øvelsen indeholder tre faser – kritik, utopi og realisering.

1. Kritik

- Deltagerne bliver præsenteret for det valgte fokus og skal nu komme med deres kritik af det.
- Lad deltagerne arbejde i grupper og bruge de medbragte materialer til at synliggøre deres kritik. Handler kritikken eksempelvis om klimaforandringer, kan deltagerne lave en collage med skove, brand og lignende.
- Skab brud undervejs i gruppearbejdet ved at bede grupperne dele kritikpunkter med hinanden i plenum. Deltagernes kritikpunkter må gerne være i modstrid med hinanden. Sørg for, at alle deltagere får mulighed for at ytre sig, og skriv alle kritikpunkter op, når de bringes frem i plenum.

2. Utopi

- På baggrund af kritikpunkterne skal deltagerne nu formulere drømme og tænke stort. I denne fase handler det om, at alle de begrænsninger, som kan opleves i hverdagen, midlertidigt parkeres. Hvad kan man ideelt set gøre ved problemerne? Dette kan foregå på mange måder. I kan med fordel bryde med det traditionelle undervisningsrum ved at fjerne møblerne, deltagerne kan gå en tur, lægge sig på gulvet, sætte musik på, skrive stikord på vægaviser og/eller bruge materialerne til nye plancher/collager.
- Lad deltagerne tænke selv først, og saml derefter alle idéer i plenum. Det kan være drømme om, at folk laver mad sammen, at der er mere fritid, mere integration mellem natur og by.

- Når alle utopier er sagt højt og skrevet op, skal deltagerne indsnævre feltet og vælge, hvilke utopier de synes bedst om. Afhængigt af hvor lang tid I har, kan I kan vælge at tage én enkelt eller flere utopier med videre til realiseringsfasen.

3. Realisering

- Deltagerne skal nu undersøge, hvordan utopierne kan operationaliseres og realiseres. Det handler ikke om at skalere ned, men om at tage en af utopierne og afsætte tid (en dag, en uge, et projektforsløb) til at omsætte den til virkelighed. Tal eksempelvis om, hvilke utopier der kan realiseres her og nu – og på længere sigt. Hvilke handlinger og midler kræver det at realisere dem? Skal der større samfundsændringer til (økonomisk, politisk eller juridisk), før I kan virkeliggøre utopierne? Kan I lægge en handlingsplan? Skal der nedsættes udvalg, arbejdsgrupper eller lignende?
- Deltagerne vil sandsynligvis protestere og påpege, at det ikke er muligt, men prøv at finde en fremstillingsform for det. Etablér eventuelt partnerskaber med eksterne folk, som ved og kan noget særligt i den konkrete sammenhæng – og prøv at fastholde utopien.

4. Opsamling

- Afhængigt af hvor lang tid I bruger på projektet, bør I samle op på, hvordan det føles at prøve at sprænge rammerne – og hvor svært det er at tænke ud over de begrænsninger, der i forvejen er.
- Hvad er deltagerne lykkedes med?
- Hvad har frustreret dem? Hvorfor?
- Hvor vildt turde de tænke? Eller hvor meget læner deres utopi sig op ad en virkelighed, vi kender?

- Hvad giver projektet af tro på egen handlekraft, medbestemmelse og evne til at skabe forandring?

Variation

I alle tre faser kan man bruge princippet om ”think-pair-share”. Det vil sige, at eleverne starter med at tænke et par minutter selv, så snakker de med deres sidemakker, og derefter diskuterer de i fællesskab.

”Idéen med kritikfasen er, at ved at komme frem med alle ens klager, bekymringer og vrede, så kan den sociale fantasi, forestillingsevnen og fremstillingsevnen få plads.” (Lærer)

”Én ting er at skabe rum til, at unge får mulighed for at sige det, de har på hjerte. Noget andet er at hjælpe til med, at de får øjnene op for, at de har noget på hjerte. Det kan ‘Fremtidsværkstedet’ bidrage til.” (Lærer)

Psst! Fremtidsværkstedet er en metode, der oprindeligt er udviklet af den tyske sociolog og fremtidsforsker Robert Jungk i 1960’erne til at involvere befolkningen i politisk græsrodsarbejde. Du kan læse mere om metoden her: Jungk og Müllert *Håndbog i fremtidsværksteder*.